

МАРІЯ КОНОПНИЦЬКА (1842–1910) – ПОЛЬСЬКА ДИТЯЧА ПИСЬМЕННИЦЯ

Марія Конопницька – відома польська поетеса, новелістка, літературний критик, публіцист, перекладач. Але на початку своєї творчої діяльності вона виявила себе як дитяча письменниця. Багато уваги М. Конопницька надавала питанням виховання і освіти дітей.

Першими творами стали поезії, опубліковані в різних журналах. Вони привернули увагу свіжістю, неповторними образами природи і людських почуттів. Своїми поетичними наставниками письменниця вважала А. Міцкевича і Ю. Словацького. В питаннях виховання вона захоплювалася ідеями Ж. Ж. Руссо і І. Песталоцці. Її сучасниками були Б. Прус, Е. Ожешко, з якою М. Конопницька в юності разом навчалася. Е. Ожешко дуже вплинула на формування її літературних смаків.

Перший твір М. Конопницької для дітей «Як діти з Бронув бавилися з Розалією» був опублікований у 1884 році. Пізніше вона написала «Мою книжечку» і «Веселі хвилинки маленьких читачів», «Вдома і в світі», «Під травневим сонечком» та інші.

Специфічними рисами поезії Марії Конопницької є, перш за все, унікальний ліризм і задушевність. Вона чудово вміла розповідати, як про турботи і печалі, так і про радощі життя («Жнива», «Косарі», «Молотьба»). Вона показувала природу у всіх її проявах («Весна», «Ранок», «Вечір»), навчала дітей розуміти життя живих істот, живу природу («Бджілка», «Про що співає пташка»). Образи дітей в творах поетеси особливо привабливі своєю життєрадісністю, допитливістю, чистотою і наївністю думок. Майстерно розкриваючи дитячі мрії і фантазії, М. Конопницька показує їхні веселі ігри («Каток», «За колесом»), їхні спроби наслідувати дорослих («Наш домок», «Велике прання»).

Якщо в поезіях для дорослих подекуди звучать нотки песимізму, то твори для дітей, навпаки, проникнуті оптимізмом. Її вірші часто сюжетні, для них властива швидка зміна подій і живий діалог.

Поезія Марії Конопницької близька до народної пісні, поетеса користується повторами, паралелізмами, епічним зачином, часто використовує прийом персоніфікації сил природи, що також характерно для народної поезії.

Деякі її твори цілком побудовані на дитячому ігровому фольклорі («Зайка», «Пісенька про вовка», «Лічилка»), часто використовується прийом звуконаслідування («Маленький трубач»). Її вірш і відзначаються багатством рим і ритму, в «Пісеньці про коваля», наприклад, передано ритм ударів молота об наковальню. Із народної пісні бере початок і образність віршів М. Конопницької, звідси і їхня наспівність, мелодійність, ритмічне багатство інтонацій – від сумних до оптимістичних,

танцювальних, чим вони привабили увагу композиторів.

Марія Конопницька є основоположницею в польській літературі нового жанру віршованої казки і оповідання («Янек-мандрівник», «Пригоди на лелеці»). «Янек-мандрівник» – своєрідна робінзонада про самостійну подорож маленького хлопчика у великий світ. Віршована казка «По ягоди» – вільний переклад книги шведської письменниці Е. Бесков «Пригоди Пути в ягідному лісі».

Казка М. Конопницької «Про гномів і сирітку Марисю» мала велике значення для становлення і виходу на новий шлях дитячої літератури в Польщі. Це був твір, у якому майстерно поєднувалися елементи фантастики і найприземленішого життєпису реалістичного плану. Ці різноманітні мотиви казки переплітаються так правдиво, образність така багата, зображення природи таке поетичне, що це дає можливість вважати казку М. Конопницької етапним твором у польській дитячій літературі.

Варто відзначити, що тільки одна книга подібного плану з'явилась у світовій літературі до виходу в світ казки М. Конопницької – «Пінокіо» Коллоді. Інші казки такого ж типу вийшли майже одночасно: «Книга джунглів» Р. Кіплінга, «Чудові мандри Нільса Хольгерсона» С. Лагерльоф.

Для своєї казки польська поетеса використала поширений у світовому фольклорі сюжет про долю дівчинки-сироти. Сама казка являє собою оповідь про дійсну боротьбу за існування селянина Скробека у ворожому світі. Праця до сьомого поту виявляється нічого не дає. І якби не чудодійна допомога гномів і їхнього маленького короля та не Марися з особливою любов'ю до людей, ніколи не було б достатку у Скробека. Істинно – це казка, але в ній стільки реалістичних деталей, майстерно введене автором побутове мовлення, історичні легенди про минуле Польщі. У казці багато комічних сцен, які із задоволенням сприймають діти. Образ Марисі – один із найпоетичніших в польській дитячій літературі.

Наслідуючи Б. Пруса, Е. Ожешко, Г. Сенкевича М. Конопницька звертається до жанру новели. Сюжети її новел прості, але драматичні, оскільки взяті з навколишнього життя. Письменниця оповідає про безрадісне дитинство. Ці новели є неприкритим звинуваченням суспільству, яке позбавляє дітей радості, тепла материнської ласки, шматка хліба («Зі зломом»). Образи дітей змальовані з неабиякою психологічною майстерністю, особливо в тих новелах, де події передаються від імені дитини.

І. Франко в статті про М. Конопницьку писав, що вона «передусім поетеса польського народу, чи, краще, польського селянства. Селянин і земля, що його годує, польська земля є сталим осередком її світогляду – осередком, до якого зводяться всі її почуття та поетичні образи і від котрого вони набирають свого особливого освітлення й особливого життєвого подиху» [3, с. 380].

Список використаних джерел

1. Конопницька Марія / Зарубіжні письменники. Енциклопедичний довідник : у 2 т. / за ред. Н. Михальської та Б. Щавурського. Терноп.: Навчальна книга-Богдан, 2005. Т. 1. С. 780.
2. Кривенко М. Конопницька (Конопницька) Марія / Енциклопедія Львова / за ред. А. Козицького. Львів : Літопис, 2010. Т. 3. С. 381, 382.
3. Франко І. Марія Конопницька / І. Франко. Зібр. тв. у 50 т. К. : Наук. думка, 1981. Т.33. С. 375–383.

Сергій Декарчук

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ЛАБОРАТОРНИХ КОМПЛЕКСІВ ЯК НАВЧАЛЬНИХ ЗАСОБІВ В СИСТЕМІ ШКІЛЬНОГО ФІЗИЧНОГО ЕКСПЕРИМЕНТУ

Фізичний експеримент є одним із основних елементів вивчення шкільного курсу фізики. Використання в освітньому процесі шкільного фізичного експерименту дає можливість розуміння сучасних методів дослідження фізики, сприяє формуванню у здобувачів освіти експериментальної компетентності. Однак через наявне в закладах загальної середньої освіти застаріле обладнання не завжди дає змогу вчителю отримати відповідний результат. Однією з тенденцій удосконалення та розвитку шкільного фізичного експерименту та демонстрацій є впровадження в освітній процес цифрових лабораторних комплексів [1].

На думку М. Садового навчальний експеримент доцільно розглядати як сукупність взаємопов'язаних складових навчального обладнання, методів і методичних прийомів технології реалізації основних дидактичних принципів навчання [3].

Аналіз наукової літератури засвідчив, що характерною рисою для фізичного експерименту є взаємозв'язок експериментатора (дослідника) із предметом дослідження: втручання у перебіг явища / процесу за допомогою спеціального обладнання; можливість неодноразового повторення досліджуваних явищ та унеможливлення проявів побічних та випадкових факторів; можливість зміни перебігу явища чи процесу з урахуванням умов та параметрів, що впливають на їх перебіг; організованість та спрямованість організації і проведення фізичного експерименту.

Питання щодо методики організації та проведення шкільного фізичного експерименту відображена у роботах багатьох вітчизняних науковців, серед яких: організація й управління навчальною діяльністю в комп'ютерно-орієнтованому середовищі (П. С. Атаманчук, В. Ю. Биков, М. І. Жалдак); проблеми оптимізації використання ІКТ у навчанні фізики (Л. В. Непорожня, Р. В. Майер, А. Н. Петриця, Є. А. Самойлова,